

STAD KOMMUNE
Rådhusvegen 11
6770 NORDFJORDEID

Offentleg ettersyn - kommuneplanen sin samfunnsdel for 2020–2032 - Stad kommune

Vi viser til Stad kommune sitt utkast til samfunnsdelen til kommuneplanen som er lagt ut til offentlig ettersyn i brev dagsett 12.06.2020. Vi viser også til vårt innspel til melding om oppstart og høyring av planprogram, dagsett 11.03.2020. Vi takkar for invitasjonen til å kome med innspel.

Forslaget til samfunnsdel bygger på prosessar i samband med etableringa av Stad kommune. Kommuneplanen sin samfunnsdel er kommunen sin viktigaste overordna plan. Den handlar om kva kommunen skal satse på og vil vere førande for kommunen si verksemd.

I vårt reglement for folkevalde organ og delegering er det bestemt at uttale til utkast til samfunnsdelen til kommuneplanen skal handsamast politisk i fylkesutvalet. Vedtak av planen er planlagt i møte i Stad kommunestyre 10. september. Dette er før neste møte i fylkesutvalet. Med bakgrunn i det kjem vi difor med administrativ fråsegn til fristen 15. august, og legg fråsegna fram i FU som informasjonssak i møte 17. september.

Innleiing

Kommunen har lagt fram eit plandokument som er kortfatta og poengtert. Det kjem tydeleg fram at det er gjort eit omfattande arbeid, og der også faktagrunnlaget frå prosessen med kommunesamanslåing er lagt til grunn. Det er lett å merke at dette er eit prioritert arbeid i organisasjonen. Ikkje berre på kunnskapsgrunnlaget og det vi ser av arbeid som er lagt ned og «Tour de Stad», men og på eit engasjert forord og den optimismen og grundigheita som kjem fram i visjon og dei ulike andre hovudelementa.

Når vi no går gjennom planen og kjem med det som truleg vert oppfatta som kritiske merknader er også dette med bakgrunn i eit ønskje om at Stad kommune skal få til eit godt styringsdokument for framtida.

Planfagleg

Om kopling til utviklingsplan for Vestland fylke

Blant kulepunkta på side 9 står det «Støtte opp under utviklinga i Vestland fylke, for å legge til rette for regionalt samarbeid og samskaping.» Vestland fylkeskommune har under utarbeiding regional planstrategi, som vi har valt å kalle utviklingsplan. I planarbeidet har ein utvikla 4 hovudmål med strategiar:

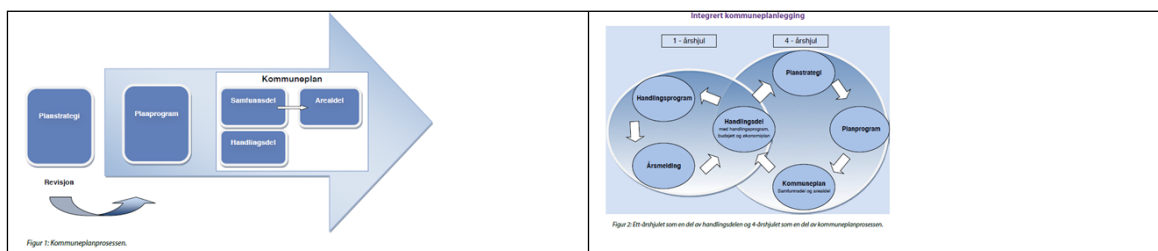
1. Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg
2. Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
3. Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv
4. Like moglegheiter til å delta i verdiskaping

Det vi ser, og som vi tykkjer er positivt, er at mål, strategiar og arbeidsoppgåver som er fastsett i planutkastet til kommunen i stor grad samsvarer med våre. Det har nok mykje med at både kommunen og vi legg nasjonale forventningar til grunn, og at vi begge jobbar etter FN sine berekraftsmål. Det vil gjere at kommune og fylkeskommune framover kjem til å jobbe i ei felles retning, noko vi meiner er avgjerande viktig for å oppnå dei måla både kommunen og Vestland fylke har.

Generelt

Samfunnsdelen vert delt inn i hovudelement, der visjonen *Verdas beste vesle stad* skal vise retning for utviklinga fram til 2032, og posisjonen «Distriktspioner» skal setje Stad på kartet og vere med å styrke utviklingskrafta. Desse tykkjer vi er gode og fengande, og kan fyllast med meningsfylt innhald for å skape ein identitet for Stad kommune framover.

Ikkje alle som les ein samfunnsdel er kjend med plan- og bygningslova, planhierarkiet eller korleis kommunen jobbar i ei linje frå planstrategiar, via overordna planar til reguleringsplanar, verksemdsplanar og handlingsplanar. Vi meiner difor det kunne vere til god hjelp for forståinga av og behovet for samfunnsdelen, dersom ein fann plass til ei skildring av dette gjennom tekst og illustrasjonar.

Eksempel på illustrasjonar på kommuneplanprosessen og årshjulet (KLD T-1492)

Plan- og bygningslova § 11-1 seier at kommunane skal ha ein samla kommuneplan som omfattar samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Handlingsdelen er ikkje ein del av dette utkastet, og er heller ikkje omtala. I politisk sak til utlegging til offentlig ettersyn står det under økonomiske konsekvensar at «...Oppfølginga av planen vil ha økonomiske konsekvensar, men dette vil bli nærare avklart i det årlege arbeidet med handlingsdel og økonomiplan».

Korleis kommunane vel å kople samfunnsdelen og arbeidet med handlingsdel / økonomiplan saman tenkjer vi er opp til kommunen, så lenge det er ei tett kopling mellom dei. Men vi saknar at plan-dokumentet seier noko om korleis kommunen jobbar i høve dette og korleis de tenkjer å kople samfunnsdelen og handlingsdel og økonomiplan.

Kapittel 4 – Samfunnet vi skal skape og korleis vi gjer det

Kapittel 4 er bygt opp av fire underkapittel med utgangspunkt i samfunnsmålet og dei tre strategiske satsingsområda som er sett opp. Kvart av desse kapitla er igjen inndelt i ein innleiande og skildrande del, ei grå boks med delmål (vår tolking), og ei punktliste «Slik skal vi gjer det». Strukturen vert gjentatt gjennom heile kapittelet, og gjer det lett å kunne sjå ein raud tråd frå overordna samfunns mål til dei konkrete strategiske satsingsområda. Vi oppfatar det slik at innhaldet i dei grå boksane er delmål under samfunnsmålet.

Vi meiner det ville ha styrka planen om den gjekk eit steg vidare mot handling og sa korleis ein skal oppfylle strategiane. For eksempel ved at ein utvida dei ulike strategiane med å seie «..Det skal vi

gjere ved å.....». Vi ser at dette ikkje er lett, og vil kanskje på dette stadiet heller ikkje vere mogleg for alle strategiar. Vi oppmodar likevel kommunen til å gå gjennom plandokumentet og sjå om ein kan vere meir konkrete på kva handlingar ein meiner bør gjennomførast for å oppnå dei måla som er sett i samfunnsdelen. Vi går ut frå at Stad kommune, gjennom arbeidet med samanslåing har gjort konkrete val om kva tiltak og handlingar Stad kommune skal satse på og prioritere, og som eit samla politisk miljø står bak.

Kapittel 5 Overordna arealstrategi

Vi vil gi ros for at samfunnsdelen inneheld eit kapittel som omhandlar overordna arealstrategi. Dette vil vere med å gje ei god kopling mellom samfunnsdelen og arealdelen og vere sikre at mål og strategiar i samfunnsdelen vert følgt opp vidare i arealdelen.

Det er i kapittel 3 sagt ein del om demografi, folketalsutvikling og næringsattraktivitet. Og det er under «Slik skal vi gjere det» i dei ulike underkapitla i kapittel 4 også punkt som vil ha verknad på den arealstrategien ein vel. Utover det er det ikkje sagt så mykje om kvifor ein vel den arealstrategien ein vel. Dette kunne ha kome tydelegare fram om ein gjorde ei oppsummering av forventna utvikling i kommunen og kva verknader det kan ha for framtidig arealbruk. Alternativt kan ein bygge vidare og underbygge desse vala i sjølve arealdelen.

Den delen av arealstrategiane som omhandlar tettbygde område er tydeleg og i tråd med statlege retningsliner for samordna areal og transportplanlegging, og vi har ingen konkrete merknader til denne.

Det er i strategien lagt opp til å bevare 100-metersbeltet langs sjø og vassdrag. Samstundes skal ein, innanfor ei samla tolegrense, kunne legge til rette for kystbasert næringsutvikling, natur og kulturbasert næringsutvikling og anna spreidd utbygging av bustader. Dette er ei ganske open formulering, og det vil verte viktig at kommunen då legg vekt på å utvikle verkty for å kunne vite kvar den samla tolegrensa går.

Når det gjeld bruken av LNF-spreidd utbygging er erfaringa vår at dette bør nyttast i avgrensa grad. Når vi har vore i dialog med andre kommunar i regionen, er vårt inntrykk at dei i liten grad treff behova. Særskilt for bustadføremål. Ofte får vi inntrykk av at dei som ønskjer å bu spreidd ønskjer å bu på den garden dei kjem frå, eller på heilt unike lokalitetar, og dette er det vanskeleg å planlegge for. I tillegg må også område for LNF-spreidd oppfylle ulike kriterium knytt til infrastruktur, som til dømes sikre avkøyrslar og trygg skuleveg.

Eit viktig poeng i denne diskusjonen er også det å bygge opp rundt og styrke lokalsenter og lokale knutepunkt, som del av ein desentralisert struktur. Også vi forstår at vi ikkje kan styre kva potensielle utbyggjarar ønskjer seg, kanskje ønskjer dei å busette seg utanfor desse sentera, og det skal ein ha respekt for. Men arealstrategien bør likevel vere tydeleg på at desse sentera skal styrkast og at det er det som er hovudstrategien.

Knytt til strategien om å unngå omdisponering av dyrka mark og fastsette langsiktig grense for utbygging mot utmark og jordbruksområde, vil vi peike på at arealplanarbeidet bør munne ut i konkrete avgrensingar av sentrumsområde. Det treng ikkje berre gjelde Selje og Nordfjordeid, men og andre sentrumsområde om ein meiner det er føremålstenleg.

Eit av strategipunkta går på å bevare og verne dagens landbruks-, natur og friluftsområde mot vindkraftutbygging. I gjeldande regional plan for vindkraft (Sogn og Fjordane) er det sett eit mål om at Sogn og Fjordane skal leggje til rette for vindkraftanlegg med ein samla kapasitet på ca. 1000 MW innan år 2025. Per i dag er det bygt og konsekusjonsgjeve knappe 600 MW, inkludert Dalsbotnfjellet i Gulen kommune, som er konsesjonsgjeve men påklaga til OED. Å seie nei til vindkraft vil kunne vere med på å gjere det vanskeleg å nå dette målet.

Kultur, idrett og inkludering

Vi viser til vårt innspel til planprogram for Stad kommune sin samfunnsdel av 11.03.20 der vi gir positiv tilbakemelding på at kommunen gir godt rom for kultur, fysisk aktivitet, kulturminne, frivillig arbeid, integrering og inkludering i planstrategien, og reknar med at dette då også vil utgjere ein viktig del av samfunnsdelen i kommuneplanen.

Kulturlova har til føremål å fastleggje offentlege styresmakters ansvar for å fremje og leggje til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk jf. § 1.

Fylkeskommunen og kommunen skal syte for økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt (§4).

Vi viser til Nasjonale forventningar til planlegging 2019 – 2023 som forventar at kommunen inkluderer kulturfeltet i den kommunale planlegginga, dette gjeld kultur, frivillig og idrettsfeltet. Rettleiaren seier at det er forventa at «kommunane tek vare på kunst og kultur som ein del av den kommunale planlegginga, og legg til rette for eit fritt og uavhengig kulturliv.»

Stad kommune har eit planprogram der kultur er dekkja med desse kulturplanane:

- Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv med oppstart 2021
- Kommunedelplan for kulturarv med oppstart 2020
- Frivilligpolitisk plattform med oppstart 2020
- Kulturplan (temaplan) med oppstart 2020

Dei vedtekte kulturplanane dekker kulturfeltet godt.

Det er viktig å vise korleis desse planane skal samhandle og bidra til å oppfylle samfunnsdelen sine mål. Dette kjem ikkje fram i samfunnsdelen. Framlegget til samfunnsdel er overordna, der ein viser retning og kva ein ønskjer å oppnå. Ein ser kanskje i mindre grad korleis ein skal gå fram for å oppnå måla. Her er ei kopling til vedteke planstrategi viktig.

Vi saknar kulturperspektiv i samfunnsdelen. Det vert vist til frivillig sektor si rolle, men ikkje anna kunst og kultur. Dette gjeld både det frie, profesjonelle kunst og kulturlivet og kommunale kulturtilbod. Vi viser til innspel til planprogrammet som viser at Stad kommune er ein aktør som forvaltar kulturtiltak som er viktige i regionen. Tiltak som Fjordhestsenteret, Selje kloster, regionalt pilegrimssenter og Opera Nordfjord er døme på dette.

Dei to regionale kulturplanane (for gamle Hordaland og Sogn og Fjordane) har inkludering som gjennomgåande tema. I samband med regionreforma overtok fylkeskommunen fleire nye integreringsoppgåver innan busetjing, kvalifisering, førebygging og frivilligheit frå Inkluderings- og mangfaldsdirektoratet. Regjeringa la fram forslag til ny integreringslov 24.04.2020. I arbeid med utviklingsplan for Vestland og dei påfølgande regionale planane vert det meisla ut regional politikk på integreringsfeltet. Dette er ein ny arena for tett samarbeid mellom kommunen og fylkeskommunen framover.

Når det gjeld integrering og inkludering har Stad kommune sagt i planstrategien at arbeid med ny temaplan for mottak av flyktningar og integrering skal starta opp i 2020 og at dette vart etterfølgd av ein handlingsplan mot vald og overgrep i nære relasjonar i 2021. Dette er bra, men vi saknar ei sterkare kopling mellom planstrategien og samfunnsdel av kommuneplan.

Fylkeskommunen vonar at kommunen tek ei regional rolle innan ulike felt og oppmodar til å synleggjere dette i samfunnsdelen.

Klima og miljø

I høyringsutkastet manglar siste del av setninga i den grå boksen på side 8. Vi forstår det slik at det her skal stå; «Stad kommune deltek i verdas felles innsats for å sikre sosial rettferd og god helse og for å stanse tap av naturmangfald og *klimaendringar*». Det er positivt at de inkluderer sosial og miljømessig berekraft i overordna mål. De nemner tidleg i dokumentet at eit berekraftig klima og miljø må sjåast som ein føresetnad for sosial og økonomisk berekraft.

Det er samstundes noko uklart korleis de skal jobbe med dette, basert på punkta i «slik skal vi gjere det». Som vi har diskutert over, er utkastet lite konkret på kva handlingar som er tenkt gjennomført for å nå måla som er sett opp. Det hadde vore nyttig med meir presisering av kva det betyr å vere «pådrivar», «i front» og «arbeide aktivt» med klimautfordringane, for å kunne følgje dei opp i ein haldingsdel og/eller økonomiplan.

Vi saknar konkrete tiltak på korleis kommunen skal lykkast med å klimaomstille seg, og sterkt redusere klimagassutsleppa til kommunen. Vi saknar også ei skildring av korleis ein skal jobbe med klimautfordringane som ein integrert del av kommunen sitt arbeid. Ambisiøse mål vert best nådd dersom ein har god oversikt over status og utvikling. Det vil vere mogleg for kommunen mellom anna å jobbe med dette gjennom intern miljøleiing, klimabudsjett og klimarekneskap.

For å lukkast med ei klimaomstilling, eller «operasjon nullutslepp» vert det naudsynt å sjå på klimafotavtrykket til kommunen, verksemdene og innbyggjarane. Dette inkluderer også indirekte klimagassutslepp ved f.eks. flyreiser, under produksjonen i andre land, m.m. Her har kommunen ei viktig rolle som førebilete, samfunnsutviklar og haldningssskapar.

Samferdsle

Samfunnsdelen skal legge føringar for utvikling av kommunen sitt areal. Arealstrategiane i ein kommuneplan skal ha eit langsiktig perspektiv og vere styrande for arealbruken. Samfunnsdelen har difor ein sentral funksjon i arealplanlegginga, og det er viktig at Stad kommune vedtek ein samfunnsdel som vert følgt opp vidare i kommuneplanen sin arealdel.

Stad kommune har eit mål om at innan 2030 skal folketalet vere 10.000, dette er ein samla vekst på 6%. Det vert vektlagt at det er ynskje om å ha ein desentralisert struktur, det vil sei at Stad kommune ynskjer å legge til rette for spreidd bustad-, fritids- eller næringsutbygging og anna spreidd utbygging utanfor senterstrukturen. I samband med dette er det viktig at Stad kommune har eit særskilt fokus på dette med moglegheita for å gå og sykle til sentrale stader i kommunen, trygg skuleveg og moglegheitene for å nytte seg av kollektiv transport.

Vi minner om at det er eit nasjonalt mål at åtte av ti skuleelevar skal gå eller sykle til skulen, og me rår difor til at det vert lagt vekt på trygge skuleveggar i samfunnsdelen. Det er ressurskrevjande å etablere trygge og effektive løysingar for mjuke trafikantar når busettingsmønsteret er spreidd framfor meir fortetta struktur. Spreidd busetting aukar behovet for skuleskyss, og kan gjere kommunale tenester og beredskap meir krevjande å organisere.

Oppsummering

I forordet spør ordføraren om attendemelding på om dei er på rett spor og korleis samhandle. Vi vil understreke at vi meiner dette er ein god plan, at kommunen er på rett spor, og basert på eit breitt og godt kunnskapsgrunnlag. Vi ser det som spesielt positivt at det ser ut til å vere stort samsvar mellom Stad kommune og Vestland fylkeskommune sine mål for utviklinga av samfunnet og også korleis ein skal gjere det.

Planen kan bli endå tydelegare om ein prøver å vere noko meir konkret på kva som må gjerast for å oppnå måla og strategiane, og også skildre det vidare arbeidet med handlingsdel og økonomiplan og slik at planen viser korleis dei gode måla og strategiane vil verte følgt opp.

Det er positivt at samfunnsdelen har ein arealstrategi, då dette vil gje gode føringar for arbeidet med arealdelen.

Lukke til med det vidare planarbeidet!

Med helsing

Eva Katrine R. Taule
fagleiar

Torbjørn Hasund
Seniorrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Sakshandsamarar:

Susanne Stølheim Aasen (samferdsle)

Sissel Lillebø Aarseth (kultur, idrett og inkludering)

Ida-Beate Mølmesdal (klima og miljø)

Kopi til:

FYLKESMANNEN I VESTLAND

STATENS VEGVESEN